

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12823

FOLKSTIMLEKHE GESHIKHTN,

B

Isaac Leib Peretz

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דינעזאן-שול-פארלאג

יונום = בי'פליאטעק.

י. ל. פרק.

פאלקסטימליכע געשיכטן

ב

יידישן וואסערטרענער.

דער באם.

אָרויסגעגעבן

פון צענטראלן דינעזאן-שול-קאָמיטעט.

וואַרשע, תרפ"א.

יוחנן וואסערמירענער.

און די מעשה, וואָס איך וויל אייך דאָ דערציילן, האָב
נאָך בקבלה פֿון מיין זיידן, יעליו השלום, וואָס האָט די זכיה
געהאַט צו זיין אָן איינגייער ביים „אורח חיים“ אין שטוב,
און האָט עס, במעמד פֿון נאָך בעלי-בתים חשובים, געהעריט
מפֿיו הקדוש — פֿון „אורח חיים“ הייליגע לעפֿצן.

און אָנגעהויבן האָט זיך די מעשה אַזוי:
אין דער-פֿרי, באַלד נאָך שחרית, ויצט זיך דער „אורח-
חיים“, כּמנהגו, אין קליינעס בית-המדרש'ל פֿאַרן אָנבייסן, און
קוקט אין אַ ספר אַריין. נישט ווייט פֿון אים זיצן און ריידן
צווישן זיך שטיל די דיינים; עס איז גראַד קיין דין תּורה נישט
געווען. און נאָך אַ ביסל ווייטער — די תּלמידים, דעם „אורח-
חיים“.

אין מיטן דערהערט זיך פֿון גאָס אַ קול: „צדקה תּציל
ממות“ און אַ קלונג מיט דעם פּושקע. זאָגט מען „ברוך דין
אמת“. מען ווייסט, וואָס עס באַטייט: נאָך פֿאַר שחרית האָט
מען געגעבן צוויי קלעפּ אין טויער אין געזאָגט, אַז יוחנן
וואַסער-טרעגער איז נפֿטר געוואָרן אין הקדש.
ווערט אָבער דער „אורח חיים“ פֿאַרענדערט אויפֿן פנים,
הייסט זיך דערלאַנגען דעם שטעקן מיטן ספּאָדיק, און זאָגט —
ער גייט צו דער גויה.

מילא, אז דער „אורח חיים“ גייט, גייען די דיינים אויך מיט; נעמען די תלמידים רשות און גייען אויך. און-אזוי — אַנדערע, וואָס זענען גראָד געווען אין קליינעם בית המדרש.ל. קומט מען אין גאָס אַרײַן. זעען די גאָס-מענטשן, ווער עס גייט, גייט מען מיט; פֿאַרמאַכט מען די קלייטן אין מען גייט. קוקט עמעץ פון בית-המדרש דורך אַ פֿעיסטער אַרויס און זעט די לווה, איז ער מודיע דעם בית המדרש-עולם, פֿאַרמאַכט מען די גמרות און מען לויפֿט אַראָפּ צו דער לווה. הכלל-דין שטאַט גייט, קינד און גייט!

מען גייט און מען הידוש'ט זיך; וואָס איז? — דער נפֿטר איז געווען אַ פשוט'ער ייד... אמת, אַרומ-געטראָגן קאלט וואָסער פֿאַר די לומדים. אָבער אַזאָ לווה געווען נאָך אַ תהלים-זאָגער, אָבער די עברי וויגען מען פֿלעגט זיך קוים איינהאַלטן פֿאַר געלעכטער..

אין וואָס נאָך? אַ נהנה מיגיע כפּו; ביז אין דער לעצ-טער רגע קיין מהנת בשר ודם נישט גענומען—נו הכלל? און דער „אורח חיים“ גייט.. איין גאָס. נאָך אַ גאָס.. אַ ווינט און אַ גלויבט, עס קילט אין אלע אברים, אין ער גייט אַרויס פֿין שטאַט. לייגט די האַנט אויף אַ כטה-שטאַנג און פֿירט די מטה אויפֿן בית-החיים, גייט אַרײַן צו דער טה-ה... פֿאַרשטייט מען, אז עס איז נישט פשוט!

אין געווען איז דאָס דאָנערשטאָג. פרייטאָג איז פרייטאָג דער עולם איז פֿאַרנומען, מען גרייט זיך צו לפֿבד שבת, מוצאי שבת, קוים דערלעבט, מאַכט דער זידע, עליו השלום, געשווינד אָפּ הַבדלה, און לויפֿט צום „אורח חיים“. און קומען קומט ער צום „אורח-חיים“ נישט אַרײַן; אויפֿן וועג האָבן זיך צו אים מצרף געווען נאָך עטלעכע בעלי-בתיב, און לומדים.. קומען זיי צום „אורח-חיים“ אין שטוב אַרײַן, „גוט וואָך, רבי“ —

„נוט יאָר, בעלי-בתים“ די רבי'צין און מיט עפעס וואָסומכבד. זעצט מען זיך צום טיש; די רבי'צין גייט זיך צו זיך אין שטוב אַרײַן.—מילא, מען וועט דאָך נישט אַרויס פֿון דער הע-לער הויט מיט'ן עצם-ענין.—מאָכט מען פּרױער אַ שמועס מכה דער קהילה.

און דאָך דער אורח-חיים אַ קלוגער יוד געווען. שמיי-כלט ער: ער האָט פֿאַלד געוואוסט נאָן וואָס זיי זענען געקוי-מען ..

זענען זיי זיך מודה: אמת—זאָגן זיי—אַז מעשה נורא... זאָגט זיי דער אורח-חיים:

—זייט וויסן, רבי'ת, אַז עס איז נאָטור געוואָרן אַ יוד, וואָס האָט געהאַט אַ היש הריה צו דערקענען לומדי תורה, וואָס אַן אורח חיים האָט עס נישט. און דערצו אַ יוד. וואָס האָט מער גע'פּוּע'ליט מיט דער האַק און דער גראַבער האַנט, ווי דער אורח-חיים מיט די כוונות אין מה...

גאָטט מען: מען האָט פֿון קיין פּתרון, פֿון קיין חלום, נישט געוואוסט. דער אורח-חיים האָט גאָר קיינמאָל דערפֿו קיין וואָרט נישט גערעדט...

— עס איז געווען אַ סוד, — זאָגט דער אורח-חיים.

דער יוד—זאָגט ער— האָט נישט געוואָלט נתגלה ווערן, און אַז עס איז געשען אַ מעשה, און ער האָט מיר געמוזט אַנטפלעקן האָט ער גענימען ביי מיר דאָס וואָרט, אַז בחיי וועל איך שווייגן.

נאָך איינער איז געווען דערביי, אויך להבדיל בין החיים והמתים, דער געוועזענער בית-דין-שמש, כאָטש ער איז געווען אין דרויסן און האָט ווייניג וואָס געזען, האָט ער געגעבן אַ תקיעת-כף, אַז ער וועט שווייגן, און האָט געהאַלטן וואָרט.

אַבער אַצונד, זאָגט דער „אורח-חיים“, אַז אויס סוד, און אַז איר ווילט, מהיכי תיתא.

מילא—שטעלט מען אויף כויל אין אויערן.

— עס איז שוין דערניצען — הויבט אָן דער אורח-חיים
צו דערציילן — א יאָר פֿינף-און-צוואַנציג. ער איז דעמאָלט
נאָר וואָס אָנגעקומען אין קהילה אַריין.
נאָר וואָס אָנגעקומען, איז ער זיך מישב, ער וועט גיין
צו מעריב אין גרויסן בית-המדרש אַריין, זען ווי מען
דאוונט אין לערנט אין גרויסן בית-המדרש.
קומט ער צו מעריב.

מען האָט אָפּגעדאוונט, אָפּגעזאָגט רבנן-קדיש און דער
שמש איז צוגעגאַנגען צום אָרון טיילן ליכט'עך. טיילט ער
און טיילט, און קאָן זיך ניט דערטיילן, אַזאָ עולם, קיין
עין הרע!

און דער עולם צעגייט זיך אויף זיינע ערטער, זיצט שוין
יעדער ביי זיין ליכטל און פֿאַר זיין גמרה אויפֿין שטענדער.
הינטן ביים שלחן — אַ חברה ש"ס! ספּאָדיק ביי ספּאָדיק!
טוט אים, דעם אורח-חיים, זאָקע שטאַרק הנאה — ליכט-
לעך און פֿלעמלעך, ווי די שטערן אין הימל; אויף פֿל
תפֿוצות ישראל געזאָגט! —

און ווי ער זיצט אַזוי, קומט צו אים צו דער שמש און
פֿרעגט אים, וואָס פֿאַר אַ כפֿר ער וויל. זאָגט דער אורח-חיים
„מועד“. שטייען אין גרויסן בית-המדרש די ש"ס-גמרות הויך
אויף דער שאַנק איבער'ן שלחן פֿון דער חברה ש"ס. האָט
דער אַלטער שמש געמוזט מבטל זיין די לומדים, און נעמען
און אַרױפֿקריכן אויף אַ לייטער.. און דער שמש איז אַן אַל-
טער ייד... אַ פּחור האָט אפֿילו געוואָלט ממלא מקומו זיין,
ווייל ער אָבער נישט, דער אַלטער... האָט שוין דער אורח-
חיים חרטה, נאָר פֿאַרפֿאַלן; ער האָט נישט געוואוסט, וואו די

ש"ס גמרות שטייען... דאך קוקט ער זיך דערווייל אום איבע-
ר'ן בית-המדרש און הערט זיך צו צו די קולות: עס זומט
און ברומט, און זינגט, און עס נעמט דורך.

מיט אמאל דערזעט ער, ווי א וואסער-טרעגער (דערנאך
ערשט איז ער געווארן געווארן, און ער הייסט יחנן) גייט
ארום מיט א קאן און טראגט צו צו די שטענדערס קאלט ווא-
סער. געפֿעלט אים זיין התנהגות: און ער קומט צו צו א שטענדער,
שטעלט ער זיך אָפּ, ווארט ביז דער לומד-תורה וועט דערזען
און אויסשטרעקן די האנט צו דער קווארטן; מבטל זיין פֿון
תורה וויל ער נישט... און ווער עס נעמט די קווארטן, זעט
ער, שמייכלט און מאכט פאר אים הויך א ברכה. און יחנן
וואסער-טרעגער ענטפערט מיטן גאנצן הארץ: אָמן! זאָגט נאָך:
א שיינעם דאנק! און קוקט אויפֿן לומד-תורה מיט גרויס ליב-
שאַפֿט, און גייט ווייטער ..

ווערט דער אורח-חיים אביסל נתפעל פֿון התנהגות פֿין
א פראַסטן ייד. פֿרעגט ער, ווער ער איז. זאָגט מען אים,
יחנן וואסער-טרעגער. גוט. קוקט ער אַזוי ווייטער, דערזעט
ער פֿון דעם אייגענעם יחנן וואסער-טרעגער-א משונה-ווילדע
זאך, וואָס קיינער האָט דאָס גאָר נישט באַמערקט. נישט ווייט
פֿון אורח-חיים אָרט. אויף דער מזרח וואַנט, איז געזעסן אָן
א זייט איינער אַ בלאַסער יונגערמאַן, צי אַ בחור, שפּעטער
האָט זיך אויסגעוויזן — אַ פּרוש — איבער אַ קפּיח-ספּר זיצט
ער. דער אורח-חיים האָט געהאַט זייער אַ שאַרפֿע ראיה, און
פֿון דער ווייטנס האָט ער עס דערזען. און צו דעם שטענדער,
זעט ער באַשיינפֿערלעך, ווי יחנן וואסער-טרעגער וויל צוגיין
מיט וואסער, און קאָן נישט! וואָס ער גענענט זיך צו'ס שטענ-
דער, פֿאַלט ער צוריק, גלייך עפעס וואַלט אים אָפּגעשטויסן,
יאַ אַ פּלאַץ! און ער דאָך אָבער אַנאָפּגעהיטענער, דער אורח-
חיים, וואָרט ער... ברענגט אים דער שמש די גמרא, מועד."

פֿאַרהאַלט ער אים, און פֿרעגט אים אויפֿן מקובל. זאָגט אַבם
 דער שמש מיט אַ ביסל גאוה: אַ, דאָס איז, רבי, אונזער
 פרוש! אַ גרויסער מקובל, זיצט גאַנצע טעג אין תעניתים,
 לערנט שטענדיק ביחידות... און שטילער גיט ער צו: וואוינען
 וואוינט ער אין עק שטאָט, אין אַ חורבה... גאַנצע נעכט הערט
 מען פֿון חורבה אַרויס משונה דיקע קולות און זמירות. אַ פנים,
 מען קומט צו אים לערנען און זמירות זינגען...
 וואָס זאָל ער טראַכטן, דער אורח-חיים?

טראַכט ער, אַז בשעתן לימוד איז דער פרוש אויף אַזאָ
 הויכער מדרגה, אַז דער פראָסטער וואַסער-טרעגער האָט די
 זכיה נישט צו שטיין אין זיינע ד' אמות, צו קומען און זיין
 מחיצה אַריין, שטייט עס אים אָפֿ

איז ער דאָך אַ לב טוב, דער אורח-חיים, קריגט ער
 רחמנות אויפֿן אַרעמען ייד, וואָס וויל אַ מצוה טאָן, און קאָן
 נישט. דאָס איז איינס; און צווייטנס, וויל זיך דער אורח-חיים
 באַקענען מיט'ן פרוש, איבעררעדן דערפֿון. איז ער דאָך אָבער
 מרא דאתרא, וויל ער אַנזאָגן דעם פרוש דורכ'ן שמש, אַז ער
 וויל מיט אים רעדן. אָבער ווי ער האָט דאָס נאָר אַ טראַכט
 געטאָן, דערזעט ער עפעס נייעס: יזחנן וואַסערטרעגער גייט
 פֿאַרביי דעם פרוש'ס שטענדער, דער פרוש דערזעט אים, און
 שטרעקט אויס די האַנט נאָך דער קוואַרט, און היינט די אויגן
 אויף מיט אַ בקשה צו אַ טרונק. און יזחנן וואַסערטרעגער
 דערשפּירט עס, דרייט ער זיך צו אים צוריק אויס, וויל דער-
 לאַנגען די קוואַרט, און ווערט נאָך אַ מאָל ווי אָפּגעשטויסן,
 פֿיט אַ מאַך אוועק מיט דער האַנט, גייט זיך זיין וועגס, און דער
 גרוש בלייבט זיצן ווי דערשראָקן.

דערווייַל קומט אונטער אַן אַנדער וואַסער-טרעגער, נאָך
 אַ פשוט'ערער ייד, וואָס הערט נישט אויס קיין ברכה, ענט-
 פֿערט נישט אמן, קוקט אויף די לומדי-תורה גאָר אָן ליבשאַפֿט—

אַ מענטש מיט אַ מגושם פנים. און דער מגושמ'ער וואָסער-טרעגער האָט יאָ עליטה צום פרוש, עס שטויסט אים גישט אָפּ; פֿאַרקערט, ער שטעלט זיך אָפּ. שטעלט אַוועק די קאַן, שפּאַרט אָן די האַנט אויפֿן שטענדער, רעדט עפעס צום פרוש, קענ-טיג, ער פֿרעגט אים, צי ער וויל אַ טרונק וואָסער, און דער-לאַנגט אים. און דער פרוש און דאָרשטיק. לויפֿט מיט'ן מויל אַקעגן דער קוואַרט. דער אורח-חיים דערועט אפֿילו גישט, ווי ער מאַכט די ברכה...

וואָס, נאָך מער וואונדער?

טראַכט דער אורח-חיים, אַז יִזְחַנְן וואָסער-טרעגער מוז האָפּן עפעס אַ שנאה צום פרוש. דאַרף מען עס אַמאָל חוקר ודורש זיין...

האָט אָבער אַן אורח-חיים ווינטגערע ענינים אויפֿן קאַפּ פֿאַרגעסט ער... אַבער דער צייט מאַכט זיך אָבער ווידער אַ מעשה:

איינמאָל ערב ראש-ח'דש, קומט דער אורח-חיים אַ ביסל צו-פֿרן: אין שול אַרײַן, און די שול נאָך ליידיק. אין דער הויך, אין אָפֿענעם פֿענסטער, פֿישטשען פֿייגעלעך; אַ מחנה שוואַלבן פֿליט אַרויס, אַן אַנדער מחנה שוואַלבן קומט אָן, און אונטן אין שול, אין אַ ווינקל ביים בעלעמער, שטייט יִזְחַנְן וואָסער-טרעגער און זאָגט תהלים. גייט דער אורח-חיים פֿאַרביי — דאָ קם ולא זע — אַזוי פֿאַרטיפֿט איו ער אין תהלים. שטעלט ער זיך, דער „אורח חיים“, אָפּ גישט ווייט, הערט ער זיין עברי. וויל ער שוין שמייכלעך... פֿלוצלונג, דאַכט זיך אים. אַז די ווערטער, וואָס קומען מיט די גרייזן פֿון יִזְחַנְן וואָסערטרעגערס מויל אַרויס, זענען גישט קיין פשוט'ע ווערטער, נאָר לעבעדיג-קע ווערטער, עס פֿילט זיך אין זיי אַ חיות... ווייטער דאַכט

זיך אים, אז די ווערטער פליען אים פון מויל צום באַלקן אַרויף, און רירן זיך אָן אָן די אויסגעמאַלטע פלי-זמר פֿון דוד המלך'ס „הללויה“ .. און די פליים, גלייך די ווערטער קיאָפּן אָן זיי, ציטערן; דאָ רופֿט זיך אָן אַ פייקל, דאָרט אַ פלייט, אַמאַל אַ סטרוונע פֿון אַ פֿידל, אָבער אזוי שטיל, אַז נאָר דאָס אויער פֿון דער נשמה הערט... און פֿין דאָרט ערשט פֿליען די ווער-טער מיט שטילע קולות צו צום פֿענסטער, און אַ מחנה פֿיי-געלעך פֿון דרויסן פֿליט זיי אַקעגן מיט גרויס שמחה, און כאַפֿן זיי אויף, און פֿליען מיט זיי אַרויס, און צום הימל אַרויף, און אַ נייע מחנה פֿייגעלעך קומט אָן אויף זייער אָרט נאָך אַנדערע ווערטער, נאָך אַנדערע קולות...

זי האָט ער נישט קיין טעות? זיין אויער הערט אָבער די קולות!

קומט ער, דער אורח-חיים אַהיים, פֿרעגט ער די רבי'צין, ווער עס טראָגט זי איר וואַסער? ווייסט זי נישט, דאָרפֿסט דען וויסן? פֿרעגט זי.

זאָגט ער: אַוודאי! אַז איך פֿרעג, מן הסתם דאַרף איך וויסן. לויפֿט די רבי'צין אין קיך אַריין און קומט צוריק מיט אַ תשובה: איינער אַ יחנן.

זאָגט דער אורח-חיים:

— אַז ער וועט קומען, זאָל מען אים שיקן צו מיר אין חדר אַריין. ער האָט מיט אים וואָס צו רעדן. גאַפֿט זי, די רבי'צין.

אין אַ פֿאַר שעה אַרום, דער אורח-חיים וניצט ביי זיך אין שטוב, הערט ער: עמעץ הוסט. קוקט ער זיך אום: יחנן וואַסער-טרענער!

בעט ער אים זיצן, וויל ער נישט.

זאָגט ער: איר הייס! זעצט ער זיך אויף אן עק פֿון אַ בענקל.

— יוחנן-הויבט אָן דער „אורח-חיים“ — איך האָב גע-
הערט דיין תהלים-זאָגן...
זיפצט יוחנן אָפּ.

— הלואי וואָלט איך עב יי געקאָנט.
און ער זאָגט עס אזוי ערנסט, אזוי פראַסט, און דער
אורח-חיים ביינט שוין זיכער, און ער האָט אַ טעות געהאַט.
ווייכט ער שוין נישט, וואָס צו טאָן מיט דעם יוחנן. דערמאָנט
ער זיך אָבער ד? מנשה מיטן פרוש, זאָגט ער:
— יוחנן, וואָס האָסט דו אַזוינס צום פרוש, וואָס דו
וויילסט אים קיין האַסער נישט געבן?
ווערט יוחנן צערודערט, דאָס פנים ווערט אים ווייס ווי
קאלך, און שווייגט.

פֿרעגט דער אורח-חיים נאָך אַמאָל, ננטפערט יוחנן היי-
זעריק:

— רבי, איך דאַרף נישט זאָגן... עס איז אַ סוד...

— אין און וועל הייכן?

ענטפערט יוחנן:

— וועל איך קיין ברירה נישט האָבן!

זאָגט דער אורח חיים:

— בין איך אײף דײַר גױז...

— מוז איך!

— זייט וויסן, רבי, — הויבט יוחנן אָן צו דערציילן, —

און זיין ליבער נאָמען האָט מיך געלייטועליגט מיט אַ חוש

הריה, צו דערקענען אַ תלמיד חכם... איך אליין לערנען —

קאָן נישט, נאָר אַ חוש הריח האָב איך און איך דערפֿיל פֿון

ווייטנס אַ תלמיד חכם, צי ער איז תיכּה כּפּרו...
— פֿון וואַנען קומט עס צו דיר?

— איך בין, זייט איך לעב, משמש תלמידי חכמים, דאָס

איז מיין עבודת... האָב איך אָבער מורא געהאַט, איך זאָל

נישט נכשל ווערן אין א פאלשן תלמיד חכם, האָב אין מתפלל געווען דערויף צו גאָט, און עס איז געווען אן עת רצון, און מען האָט מיר געגעבן אַ חש, צו דערפֿילן דעם ריח פֿון דער תורה... פֿון דעמאָלט אָן, אז אין גיי פֿאַרביי אַ תלמיד חכם, דערפֿיל אין זיין מדרגה. פֿאַראַן אַ תלמיד חכם, וואָס די תורה זיינע שמעקט מיט'ן ריח פֿון פֿריש ברויט פֿון אויוון אַרויס — דער לערנט אין פשטות אַריין. איז ער גרעסער במעלה, פֿיל אין זיין תורה, ווי פֿרישע עפל... טיילמאָל ווי בלומען אויפֿ'ן פֿעלד, טיילמאָל אויך — ווי פֿרישע בשמים.

- און ביים פרוש, וואָס פֿילסטו יוחנן?
- סמאָלע! ברענענדיקע סמאָלע...
- גלויבט נישט דער אורח-חיים; שווייגט ער.
- און יוזונן זאָגט:

— רבי, עס איז אפשר גלייכער, אָו איר ווייסט, איר זענט דאָך מרא דאתרא... און ווען איר וועט מיך דאַרפֿן, וועל אין אייך קומען צו הילף!

גאָפט ער, דער אורח-חיים, און דער וואַסער-טרעגער נעמט ביי אים רשות און גייט אַרויס.

„מען דאַרף חוקר וורש זיין“ — זאָגט זיך צום צוויי-טן מאָל דער אורח-חיים און פֿאַרגעסט ווייטער.

אינמאָל דערמאָנט ער זיך דערינען, איז ער זיך מישב, ער וועט גיין אין גרויסן בית-המדרש אַריין נאָך מעריב און אויספרוון. קומט ער, זיצט שוין דער עולם און לערנט, דער פרוש, ווי געוויינלעך אויף זיין אָרט. גייט ער, דער אורח-חיים, אומישנע האַרט פֿאַרביי פֿאַר'ן פרוש, רירט ער זיך אָן אומיש-נע אַפֿילו אָן שטענדער — גאָר נישט, ער פֿילט נישט... באַפֿאַלט אים אַ ביסל חולשות הדעת.

סטייטש? ער, דער „אורח-חיים“ פֿילט נישט, און יוחנן וואַסער-טרעגער פֿילט? ווי אַזוי קאָן דאָס געמאָלט זיין? קלערט ער ווייטער. עס מוז זיין אַ טעות...

זעצט ער זיך לערנען, לערנט זיך נישט. פֿאַרמאָכט ער דעם ספֿר, גייט אַהיים צו דער וועטשערע; עסט זיך נישט, יואַשט ער זיך, עסט אַ כּוית. פֿון פֿנכה וועגן, און בענטשט... פֿילט ער, אַז דער מוח איז אים נישט קלאָר, אַז ער איז נישט בקו הבריאה גיט אים די רבי'צין עפעס אַ היימישע רפואה; ליענט ער אָפּ „קריאת-שמע“ און לייגט זיך אָן בעט אַריין. קוים ער שלאָפט איין, אַזוי קעגן האַלבער נאַכט, חלומט זיך אים אַ שרעקלעכער חלום

עמען וועקט אים, עפנט ער די אויגן אויף, שטייט פֿאַר אים דער פֿאַטער, עליו השלום, און זאָגט אים:

— דיין קהילה ברענט און דו פֿאַרלעשסט נישט דאָס פֿייער!

און ווערט נעלם.

שפּרינגט דער אורח-חיים פֿון בעט אַרויס און לויפט צו צום פֿענסטער, זעט ער, אַז פֿון דערווייטנס, פֿון דער הויבּה אונטער דער שטאָט, וואו עס וואוינט, לויט דער שמש האָט אים געזאָגט, דער פרוש, רייסט זיך אַרויס אַ פֿייער, אַ רויט-פּלאַ-מענדיק פֿייער, און ציט זיך אין שטאָט אַריין. קוקט ער ווייטער, זעט ער, ווי איין פֿייערדיקע צונג לעקט דעם דאָך פֿון זול און די צווייטע פֿון גרויסן בית-המדרש, און אַרום איבער די דעכער פֿון די בעלי-בתים פּליען פֿונקען און עס דייערט אַזוי אַ וויילע און ווערט פֿאַרשוואונדן.

ווערט ער, דער אורח-חיים, פֿאַרציטערט.

פֿאַרשטייט ער, אַז דאָס איז אַ התראה, אַז אין דער הורבה מוז זיין אַ גרויסע זינד, אַז ער איז מחויב עפעס צו טאָן; ווייסט ער אָבער נישט וואָס. דערמאָנט ער זיך, אַז יוחנן

וואסערטרעגער האָט אים געזאָגט, אָו ווען ער וועט אים דאַרפֿן, וועט ער אים קומען צו הילף, כאַפּט ער, דער „אורח-חיים“, שטילערהייט, אויף זיך די בגדים און גייט אויף די נעגל און דער ערשטער שטוב אַרײַן, וואו דער בית-דין-שגש האָט גע- נעכטנאָט, און וועקט אים, און פֿרעגט אים, צו ער ווייסט נישט וואו יוחנן וואָסער-טרעגער וואוינט? מוּו ער אים דריי מאָל איבער'חורן, איידער דער בית-דין-שמש געטרויט זיינע אייגע- נע אויערן און אויגן.. ער גלויבט נישט, דער „אורח-חיים“ זאָל האַלבער נאַכט דאַרפֿן יוחנן וואסער-טרעגער, און שטייט און רייבט זיך אַלץ די אויגן. קוים מיט צרות און ער צום גלויבן געקומען, און ער ווייסט, וואו ער וואוינט - גייען זיי ביידע אַרויס אָן אַ לאַכטער, און אין גאָס און חושך, או איי גער זעט נישט דעם צווייטן, און קוים קוים זיי טרעפֿן, נאָך מן און מאַטערנעש, צו יוחנן וואָסער-טרעגער'ס דירה, קומען זיי צו צום פֿענסטער און ווילן אַנקלאַפֿן עפנט זיך דערווייל דר-טור פֿון אינעווייניק און יוחנן קומט אַרויס...

אין האָב, זאָגט ער, געוואַרט אויף אײך, רבי... שוין צייט צו פֿאַרלעשן דאָס פֿייער.

זעט דער אורח-חיים, ער ווייסט..

תוך כּרי דבור שפּאַלט זיך-דער וואַלקן און הנמצל און עס באַווייזט זיך אַ שטראַל-ליכט, דערזעט דער אורח-חיים, אָו יוחנן גייט מיט אַ האַק, פֿרעגט ער, וואָס פּאַטייט די האַק? ענטפֿערט יוחנן, אָו זי וועט צו-נוץ קומען.

גייען זיי צו צו דער חורבה, וואו דער פּרוש וואוינט... קומען זיי צו נאַנט, דערפֿילן אַלע דריי אַ ריה פֿון ברענענע דיקער סמאָלע, וואָס רייסט זיך פֿון דער חורבה אַרויס, און וואָס נענטער צו דער חורבה, ווערט דער ריה געדעכטער, ביז עס פֿאַרכאַפּט דעם אָסעם.. קומען זיי צו נאָך נענטער, רייסן זיך אַרויס פֿון דער חורבה משונה-דיקע קולות, זינגען און

שפילן, און א טופען מיט די פיס פֿון טענק, און אז מען קומט נאָך נענטער צו — זעט מען ווי פֿערים פֿון ליכט שפּאַרן זיך אַרויס פֿון די שפּאַלטן ..

הויבט אָן דער בית-דין-שמש צו ציטערן אויפֿן גאַנצן לייב פֿאַר שרעק. וויל אים דער אורח-היים מאַכן אַ לב זאָגט ער אים: האַלט זיך אָן ביי מיין גאַרטל, ציטערן אָבער אונטער'ן שמש די קנען פֿאַנט ער אַנידער און מיטן גאַס. זאָגט יוהנן צום „אורח-היים“ רב, לאָזט אים ליגן און קומט און הורבה אַרײַן, מיר זאָלן, חס ושלום, נישט פֿאַרשעצן טינקן...

פרעגט דער „אורח-היים“ צו ער ווייכט, וואו די טור אונז ענטפֿערט יוחנן מיין הויש הייה וועט מיך פֿירן, גייען זיי.

— און וואָס וועל איך האַרט טאָן — פרעגט דער אורח-היים שטיל.

זאָגט יוחנן: יעדערער זאָל טאָן זיינס. איר, רבי, וועט מלחמה האַלטן מיט אייערע פּונות און מה, איך — מיט דער האַקן האַלט איר נאָר די הברה פֿון דערווייטנס מיט השפּעות: די רעשט פֿאַרלאָזט אייך אויף מיר.

און באַתו הרגע עפֿנט ער די טור אויף.

און זי דערזען אַ התינה.

די הורבה איז באַלייכט.

אין דער הייך, און אַרום אויף אַלע יענט, הענגען שאַר-בנס פֿון מתים און און די לעכער פֿון מויל און אויגן ברע-נען פֿלעמלעך פֿון רוט פייער. אָן אַ זייט שטייען שוואַרצע פּלי-זמר און שפּילן אויף שוואַרצע כלים און פֿון די שוואַרצע כלים פּליצען אַרויס די קולות מיט פייערדיקע צונגען צוזאַמען... און אַ מהומה פֿון פֿלאַמען שלאָגט זיי פֿון די אויגן, און פֿון

י. ל. פרק

די פייערדיקע גארטלען, און פון די מיילער צוזאמען מיטן
געזאנג...

א ברוך שטייט אויף און רופט: שבת! שבת! אז עס
הילכט...

און אין מיטן ראָד גייט אַ כלה-טאַנץ...
אויף אַ ווייס טיכל טאַנצט דער פרוש מיט לילית דער

בלה —

ער זונגט: באי כלה, באי כלה, און ציט איין צו
זיך דאָס טיכל. לילית לאַכט און זיי טאַנצן שוין האַנט און
האַנט — —

— שבת! שבת! רייסט זיך דער ברוך. שטאַרקער הילכן
די פליב, ווילדער דונגט זיך דאָס ראָד, שרעקלעכער לויפן
און וויקלען זיך די פלאַמען, און לילית וויל שוין פאַלן דעם
פרוש אויפ'ן האַרץ אויף. באַתוֹ הרגע אָבער האָט מען דער-
שפירט די געסט, די נישט-געבעטענע פּרעמדע געסט, און מען
איז פאַרציטערט געוואָרן.

עס ווערט אַ ליאַרם, אַ געשרי, אַ גערויט, אַ געקר-
צעריי מיט די ציין, דאָס ראָד צעלאָזט זיך, אַלע מאַכן פּויסטן
און ווילן צולויפן צו די נישט געבעטענע געסט...

נאָר דער אורח היים מיט זיינע כּוונות האַלט זיי פון
ווייטן, מיט אויפגעוויבענע איינציקע פּיס אין דער לופטן
שטייען זיי און איבערטרעטן קאַנען זיי נישט — זיי ווערן אַזוי
ווי פאַרשטאַרט, ווי פאַרשטיינערט, נאָר אויסגעצויגן זענען די
הענט, די ציין קריצן און אין די אויגן פלאַמט די שנאה — —
— צו הילף, צו הילף! — שרייט לילית אַרויס פון דער
מיט.

אין באַתוֹ הרגע הערט זיך אַ רעש, אַ געטומל פון
הרויסן. אַ שטורם-ווינגט האָט זיך פון ערגעץ אויסגעהיסן און
לויפט אַרום דער חירבה, און זוכט, ווי אַרום זיך אַריינצורייסן

אין איר, און קאָן נישט... די גאַנצע חורבה ציטערט, אין שטורם-ווינט הערן זיך טויזנטער געשרייען, — אריינרייסן קאָן מען זיך אָבער נישט. דער „אורח-חיים“ האַלט אָפּ מיט זיינע פּוונות, מיט זיינע השּבעות... און פּול ווערט די חורבה מיט פּוונות און השּבעות און דער שוואַרצער עולם שטיקט זיך אין דער לופט, מיילער עפּענען זיך ברייט, רויטע צונגען שטעקן זיך אַוּס... און זיי טרעטן אָפּ און רוקן זיך אין די ווינקלעך אַריין, ווערן איינגעשרומפּן.

און באַתוּ הרגע כאַפט יחנן די האַק און צילט מיט איר, און וואַרפט און טרעפט לילית'ן אין מיטן קאָפּ אַריין. און באַתוּ הרגע פּאַלט דער פּרוש מיט'ן פנים צו דער ערד... די ווינטן הערן אויף, די געשטאַלטן פאַרשווינדן, די פלים פּלאַצן, די לעמפלעך לעשן זיך אויס, די שאַרבנס פּאַלן אַראָפּ פון וואַנט און באַלקן און צעפּאַלן אויף שטויב—שטיל... און אַ שוואַרצע ריאה מיט שוואַרצע פּליגל כאַפט דעם לוי-גנדיקן פּרוש פון דער ערד, רייסט פליענדיק מיט אים, אויף אַ פּענסטער, און ווערט מיט אים נעלם... דורך דעם פּענסטער רייסט זיך אַריין אַ טרישער פּאַר-טאַג...

אַזוי, אַזוי, רבותי! זיפצט אָפּ דער „אורח-חיים“. אַצונד ווייסט איר שוין, וואָס אַזאַ יחנן קאָן באַטייטן? אַזאַ פּראַקטער יוד האָט אַ חוש הריח און פּילט, וואָס אַן „אורח חיים“ פּילט נישט...

דער פאם.

אין טאָמאַשאָוו — אַ קליין פּויליש שטעטל, וואָס ליגט אויף דער גאַליצישער גרענעץ, — האָט זיך אַמאָל, אין אַ שיי-נעם העלן טאָג, באַוווּן אַ בחור, אַן אַרעמער בחור, וואָס קיי-נער האָט נישט געוואוסט, פֿון וואַנען ער איז געקומען, וואו ער טאָגט אין וואו ער נעכטיגט, און וואָס פֿלעגט זיך פֿון צייט צו צייט באַוווּן און בעטן עסן.

מילא — ווער עס שטעלט אויס אַ האַנט, דעם גיט מען בפרט אַז דער בחור נעמט נישט, נישט קיין פּרוטות, נישט קיין מאכלים, נאָר אַ טיטקל חרוקן פּרויט, — פֿרעגט מען נישט ווער און וואָס; עסן קומט יעדער לעבעדיקער נשמה. באַמערקט מען אָבער, אַז עס איז אַ משונה'דיקער בחור. אויגן האָט ער, וואָס קוקן, דאַכט זיך, ווייט-ווייט, און וואָס אין די ד' אמות טוט זיך, זעען זיי נישט; און מיט די לעפלעך פֿון די אויערן רירט ער שטענדיק, ווי אַנדערע מיט די ברעמען איבער די אויגן, גלייך ער וואָלט שטענדיק געכאַפּט קול'ת פֿון דער לופֿט; כאַטש עס איז שטיל, ווי פֿאַר שוֹפֿר-בלָזן, און דער'בער, ווייל ער זעט, מפֿלומר'שט, אַזוי ווייט און הערט אַזוי ווייט, איז ער שטענדיק פֿאַרחוּש'ט. אַז מען גיט צו אים אַ רייד, ווערט ער פֿאַרציטערט, גלייך מען וואָלט אים געוועקט פֿון יענער וועלט, און אַז ער ענטפֿערט, ענטפֿערט ער אָדער יאָ.

צו „ניין“. אַ נישט — פֿאַרפלאַנטעט ער זיך אין דז אייגענע
רייד, ווי אין אַ נעץ; עס קומט אים דער שווייס אויפֿן שטע-
רן אַרויס, און קאָן זיך נישט אַרויסאַרבעטן ..

און פֿלעגט אַמאָל אַ בעל-הבית, צו אַ בעל הבית'טע,
וועלן זיך באַנוצן מיט'ן בהור און שיקן אים אַ גאנג, פֿלעגט
דער בהור פֿאַרלוירן ווערן אויף עטליכע טעג און קומען צו-
ריק מיט אַ תשובה קאַפּויע, נישט געפֿלויגן, נישט געשטויגן.
און נישט הלילה פֿאַר פֿוילקייט, נאָר פֿאַר פֿאַר'חוש'טקייט.
— האָסט געטראָפֿן דעם און דעם? (צו וועלכן מען האָט
אים געשיקט).

— ערשט היינט.

— און ביז אַהער?

ווייזט זיך אַרויס, אַז ער איז אַרויסגעגאַנגען אין שליחות
האָט ער אויפֿן וועג געטראָפֿן אַ מיזל, האָט דאָס מיזל גע-
פֿישטשעט, עס האָט אורדאי נישט געקאַנט טרעפֿן אַ היים... דער-
נאָך האָט מען אים צוגערופֿן פֿון דער הייך, עפעס אַ פֿויגל,
— איז ער נאָכגעלאָפֿן, וכדומה, און ער איז ערשט היינט
געקומען, וואו מען דאַרף; און מען האָט אים געזאָגט — און
דאָס וואָס מען האָט אים געזאָגט, אָדער ער האָט פֿאַרגעסן,
אָדער באַלד נישט פֿאַרשטאַנען, אַזוי קומט אַלץ אַרויס קאַפּויער
און ער שמייכלט, בתמימות, און שטרעקט אויס דז דאַרע האָנט
נאָך אַ שטיקל ברויט — ער האָט איבער דער גאַנצער צייט
אין מזיל נישט געהאַט.

אין אַן אַרעם שטעטל אָן עסקים, זומער-צייט, גרויסע
ליידקע טעג, זיבֿן בעלי-בתים ביי דז פֿענסטער און גענעצן,
און קוקן אַרויס אין מאַרק אַרײַן, עס זאָל זיך עפֿנס באַווייזן,
עס זאָל זיין אָן וואָס זיך אָנצעכאַפֿן, שטייט אַזוי אַ בעל-הבית

ביי אַ פֿענסטער, דערזעט ער דעם פֿרעמדן אָרעם-בחור, רופֿט
ער אים צו. ער האָט נישט וואָכ צו טאָן, שוין אלע פֿלוגן
אויסגעכאַפט, וועט ער אים חִיקר ודורש זיין.

— קום נאָר, בחור, אין שטוב אַרײַן.

שאַקלט דער אָרעם-בחור מיט'ן קאָפּ אין דער ברייט;
ער וויל נישט.

— פֿאַר וואָס?

— אזוי! זאָגט ער.

לאַכט דער בעל-הבית און פֿוילט זיך נישט, און גייט
אַרויס צום בחור פֿאַר דער טיר און זעצט זיך אויף דער
שוועל, און הייבט אָן:

— ווי הייסטו, בחור?

— ווי איך הייס? — הור'ט דער בחור איבער, — אברהם!

דאַכט זיך מיר אברהם? יאָ — אברהם!

— דו ווייסט נישט אויף זיכער?

ער איז קיינמאָל נישט זיכער. יין קאָן מען זיין זיכער?
עס דאַכט זיך אזוי פֿיל.

קייכט דער בעל-הבית.

— און אויפֿן צונאָמען?

פֿון דעם ווייסט שוין דער בחיר גאָר נישט. און ער
פֿרעגט איבער בתמימות, צי מען דאַרף אַ צונאָמען.

זאָגט דער בעל-הבית:

— איודאי, עס קאָן זיין אַסך אברהם'ס, קאָנען זיי זיך

אויסמישן...

— נו, וואָס איז?

— און געמענס ביסטו, בחור?

— דעם טאַטנ'ס.

— און ווי הייסט דיין טאַט?

— טאַטע הייסט ער.

— און וואו וואוינט דײן טאטע?
— דאָ, וואו דײן טאטע וואוינט און דער בחור הויבט אויף
א פֿינגער אין ווייזט אין דער הייך אַרויף צום הימל.
— און לײן אַנדערן טאטן האָסטו נישט?
— נײן!
קײקלט זיך דער בעל-הבית פֿאַר געלעכטער, אין דער בחור
פֿרענט:

— מעג אײך שױן גײן?
— באַלד, באַלד! ענטפֿערט דער בעל-הבית, — און פֿון
וואָנען קומסטו?
— פֿון דאָרף!
ווי הייסט דאָס דאָרף? וואו ליגט עס?
דאָס ווייס ער נישט, דער בחור.
— ווייט פֿון דאָנען?
ער און געאָנען און געאָנען, און געאָנען...
אין דער בחור הורט אזוי פֿיל מאל איבער דאָס וואָרט
„געאָנען“, בײַז דן לײפן ווערן אים מיד און ענדיגט: און נאָך
געאָנען!

— וויפֿיל טעג און וויפֿיל נעכט?
ער האָט נישט געצײלט.
פֿאַלט אײן דעם בל-הבית צו פֿרעגן:
— און דאָוונען קאָנטו?
דאָוונען? מוז אים דער בעל-הבית פֿאַרטייטשן, וואָס מען
מײנט „דאָוונען“, שטויכט זיך דער בחור, און ער מײנט: שמו-
עסן מיטן טאטן.

— יאָ, יאָ! זאָגט דער בעל-הבית.
ער קאָן „שמע ישראל“.
— ווער האָט זיך געלערנט?
דערצײלט דער בחור, און גײענדיק, פֿון דאָרף דורכן

וואלד, אין שטאָט אַרײַן, האָט אים געטראָפֿן זייער אַן אַלטער מאַן. האָט אים דער אַלטער מאַן געזאָגט, ווער זײַן טאָטע אײַז. אין האָט אים אויסגעלערנט ריידן מיטן טאָטן, זאָגן „שמע ישראל“. און כאָטש ער פֿאַרשטייט נישט, וואָס ער רעדט צום טאָטן, זאָגט אָבער דער אַלטער, אַז דער טאָטע פֿאַרשטייט און ראָט הנאה דערזײַן!

— אין ווען רעדסטו מיטן טאָטן?

— צוויי מאל אין טאָג.

און דערביי שפּילט ער.

— דו שפּילסט? אויף וואָס?

אויף וואָס עס אײַז.

אין דאָרף פֿלעגט ער שפּילן אויף גרעזלעך, אויף שאַ-ווער; דערנאָך האָט מען אים אויסגעלערנט מאַכן אַ הילצערן פּײַערל, האָט גר געשפּילט אויפֿן הילצערנעם פּײַערל... אין שטאָט האָט מען אים געשענקט אַ לײַמען פּײַערל, שפּילט ער דערױף...

— און מען זאָל דיר, למשל, געבן אַ פּײַערל?

פֿלאַמען אויף דעם בחור'ס אויגן. אַי, וואָלט ער גע-וואָלט אַ פּײַערל, ווי דו שטאָטיקע פּלי-זמר האָבן. בפרט אַזאַ גרויסע, גרויסע פּלי, וואָס מען טראָגט אויף אַ רײַמען... אַי, וואָלט ער געשפּילט — — —

נעמט דער בחור אַרויס פֿון בוזעט אַ לײַמען פּײַערל און פּײַפט.

ווי ער פּײַפט, ווערט אַ גערודער אונטערן הַמל, עס קומען זיך צעלױפֿן מחנות פּײַגל און פּלײַען אַרום אין דער הייך, און דער בחור קוקט אַרויף צו זיי און שמייכלט און באַהאַלט צוריק דאָט פּײַערל.

דער בעל-הבית האָט אָבער, דעם קאָפּ נישט אויפֿגעהויבן און דאָס אַלץ נישט געזען. צום קול פֿון פּײַערל אײַז אַרויס

וסן שטוב די בעל-הבית'טע. הינטער איר—די דינסט, צום פֿענ-
 פֿטער זענען צוגעקומען צוויי פֿאַר-פֿאַלק און קוקן אַרום
 פֿאַרשט דער בעל-הבית ווייטער דעם בחור —
 — און פֿון וואָס האָסטו געלעבט אין וואַלד?
 פֿון שוואַמען האָט ער געלעבט.
 א, ער איז כאָטש אַ מבין אויף שוואַמען!
 — און פֿריער אין דאָרף?
 פֿון וואָס מען האָט אים געגעבן!
 — ווער האָט דיר געגעבן?
 א פֿויער, אַ פֿויערטע, אפילו דער גלח און דער קרעטשמער...
 — און וואָס האָט מען דיר געגעבן?
 און דער בחור ענטפֿערט בתמימות, אַז מען האָט אים געגעבן
 אַן קרויט, אַן באַרשטש, אַן פֿלייש, אַן ברויט—נאָר געגעסן
 האָט ער נאָר ברויט, —אַנדער עסנוואַרק האָט ער גענומען אין
 געוואַרפֿן די פֿייגל.
 — און פֿאַר וואָס—נאָר ברויט?
 ער האָט ליב נאָר ברויט, אַ דערע מאכלים האָט ער פֿיינט.
 וואָס ער עסט — האָט אים געפֿרעגט דער אַלטער אין
 וואַלד אויך. און אַז ער האָט אים פֿאַרציילט, אַז ער עסט
 נישט מער ווי ברויט, האָט דער אַלטער גיזאַגט, אַז ער האָט
 אים ליב דערפֿאַר; און האָט אים דערפֿאַר אויסגעלערנט רעדן
 מיטן טאַטן — און דעם אַלטן האָט ער אַזוי ליב, אַזוי ליב...
 און זאָגן זאָגט ער אַזוי ערנסט „שמע ישראל“, ווייל דער
 אַלטער האָט אים געהייסן...
 דערווייל האָט מען געקלאַפֿט אין שול אַריין צו מנחה,
 איז דער בעל-הבית געלאָפֿן און בית המדרש אַריין, דערציילן
 צווישן מנחה ומעריב, ווי קלוג ער האָט אויסגעפֿרעגט דעם
 בחור...

עס וואָלט, פֿאַרשטייט זיך, געווען פֿאַרן שטעטל אַן עסק, ווען נישט, וואָס עז האָט זיך געמאַכט אַן אַנדער מעשה. די קהילה האָט געהאַט אַ קאַפּעליע: צוויי פֿידל, אַ פֿלייט, אַ קלאַרנעט, אַ „באַמזיקצאַק“ אָדער אַ „קלאַפּטעלער“, ווי מן רופֿט דאָס אין אַנדערע מקומות. און צום רומל, ווי דער שטייגער איז, — אַ באַט. אַן אַרעמע קאַפּעליע, שפּילן אויף ייִדישע פֿאַרשפּילן און חתונות, מאַנט אַ פֿאַר גראַשן פורים און חנוכה. און טיילמאָל, אַז אַנדערע קאַפּעליעס זענען פֿאַרנומען, נעמט מען זיי צו קלענערע פּריצים אויף אַ באַל. קיין חרירות אין שפּילן האָט די קאַפּעליע נישט באוויזן...

מאַכט זיך אַ מעשה: ווינטער-צייט, די קאַפּעלע גייט פֿאַרטאָג צוריק פֿון אַ קליין פּרעזישן באַל. אַ קאַפּ האָט מען גענומען, עסן, ווי עס דאַרף צו זיין, האָט מען נישט געטאַרט, קוים פֿאַרביןסן מיט אַ בראַקן ברויט. — גייט דער עולם צעוואָרפֿן, האַלב-זינגענדיק, ברומענדיק, שילטנדיק, און דער באַס, וואָס טראַגט די שווערסטע כלי, שלעפט זיך נאָך פֿון הינטן. קוים, קוים וואָס ער ציט אויס-און-אין די פֿיס פֿון שניי, — אַן אַלזער מאַן געווען און אַ שוואַכער. רופֿט ער און שרייט און בעט זיך, מען זאָל נישט אַנטלויזן פֿון אים, הערט מען אים, ווי דעם רב; דער עולם גייט צעוואָרפֿן, דערווייל בייט זיך דאָס זועטער; עס גיט אַ יאָג אָן אַ פֿרישער שניי. מאַכט דער עולם פֿיס, קומט מען אין שטאַט אַרײַן, כאַפּט זיך יעדערער צו זיין הייול. פֿאַלט יעדער איינער, ווי אַ הויג, אויף זיין בעט — שלאָפֿן. שלאָפֿט מען אָבער נישט לאַנג: דער באַס איז נישט אַהיים געקומען, און דאָס ווייב זיינס ליפט אַרום צו די פֿלי-זמר מיט אַ געוואַלט, רייסט זיי פֿון די בעטן אַרויס: וואו איז מיין מאַן? וואו איז מיין מאַן?

קוים די כלי-זמר קומען צו זיך און פֿאַרשטייען, וואָס מען רעדט צו זיי, כאַפּט זיי אָן אַ שוידער. כאַפּט מען און

מען לויפט ארויס זיכן דאס באסן קיין וועג קיין שטעג - ווייסע, גלוצע הכריכים - פרוש אָנגעפֿאלענער אומשולדיקער שניי, גיי ווייס וואו דער באַס ליגט - קומט מען צוריק מיט גאָרנישט. איין האָפֿנונג איז נאָך, אפשר האָט ער, דער באַס, שכל געהאַט און אַראָפֿגעכאַפט זיך אין אַ דערפֿל אַרײַן.

עס גייט אַוועק אַ טאָג און נאָך אַ טאָג, דער יאַראַסט האָט שוין געלאָזט, דער שניי איז האַלב צוגאַנגען; עס איז פֿרייטאָג, דער עולם גייט לפֿיכוד שבת, און באָד אַרײַן, מען פֿרעגט זיך נאָך אויפֿן באַס אין קיינער ווייסט קיין נײַעס נישט. פֿלוצים קיבט אָן צופֿאָרן און שטעלט זיך אָפֿ און מיטן מאַרק אַ פֿויערשע פֿויר מיטן פֿאַרפֿויררענעם, מיטן באַס. מען האָט געכאַפט דעם בר מן און געשווינט קיבֿר געווען פֿאַר ליכט-בענטשן... מען האָט מירא געהאַט פֿאַר פֿאַלמעסן. מען איז שיר נישט אַרײַנגעפֿאַרן אין שבת אַרײַן. צו מאַרגנס לאָזט די אלמה נישט אויסנעמען, די קליינע ווערנס האָט ער איבערגע-לאָזט, דער באַס, מוצאי-שבת איז און אסיפה, מען רופֿט די פֿלי-זמר; קהל וויל, די פֿלי-זמר זאָלן זיך באַגײן אָן אַ באַס און צאָלן דער אלמנה; די פֿלי-זמר טענהן: לא פֿי אַ קאַפעליע אָן אַ באַס איז קיין קאַפעליע נישט. אויף ייִדישע שמחות וואָלט מען זיך, מיט קהל'ס הרשאה, אפשר באַגאַנגען, נאָר אַ פֿריץ וועט אָן אַ באַס נישט אויסשטעלן קיין פֿוס צום טאַנצן... טענה'ט דער רב, אַז מקיים צו זײַן אַ נפש מישראל איז מער ווערט ווי אַ קאַפעליע מיט אַ פֿרונצושן טאַנצן; טענהן די פֿלי-זמר, אַז דער רב, זאָל ער זײַ כּוּחַל זײַן, און און מוזיק-זאַכן קיין בר הכי נישט, ווערט אַ געשרײַ שקצוּב.

גוט דערווייל אונזער הוקר ודורש, דער בעל-הבית, וואָס האָט אַזוי קלוג אויסגעפרעגט דעם בחור, אַ קלאַפֿ און טײַט אַרײַן.

— שאַט, רבותים!

ער האָט אַי עצה, ער האָט אַ בחור וואָס גלוסט צו אַ
באַס און קאָן אַיוראָי שפּילן... וואָל מען דעם בחיר חתונה מאַכן
מיט דער אלמנה, וועט זיין אַי דער וואָלף זאַט, אַי דן ציג
גאַנץ, און קהל וועט אַ דרייער נישט קאַסטן...

ער האָט אַפּשר געמיינט אויף קאַטאַוועס, נאָר קהל און
רב פֿון אַיין זייט און דן כּלי-זמר פֿון דער צווייטער זייט
האַבן זיך אָנגעכאַפט אָן דער עצה, ווי אַ טריןקענדיקער אָן אַ
ברעט; דן אלמנה האָט אויך באַשטאַנען, אברהמ'ל בחיר אויך,
און מען האָט נאָך דעם זעלבן חדש געשטעלט אַ חיפה...

און אומגעריכט האָט אברהמ'ל בחיר באַקומען אַ ווייב
מיט פֿינף קינדערלעך מיט אַמאָל, און אַ באַס מיט אַ סמיטשיק.
מאָסן ווייב לעבט ער בשלוב: ער קומט נישט און שטוב
אַריין; נעכטיגט פאַר דער טור; דרייט זיך גאַנצע טעג ערגעץ
אַרום, אויסער, או עס מאַכט זיך אַ שמחה און שטעטל אָדער
אַ באל ביי אַ פּריץ און ער שפּילט, ווערט ער הינגערק קלאַפט
ער אָן צום ווייב און פֿענסטער, דערלאַנגט זי אים אַרויס אַ
שטיק ברויט, ווערט ער דערמיט נעלם, ביז ער ווערט ווייטער
הינגערק... שכנות פֿרעגן דן באַסיכע וועגן שום-בית, לאַכט
זי: עס איז איר וואויל ווי דן וועלט! ער עסט נישט און
טרינקט נישט, זאָגט איר נישט אַ שלעכט וואָרט; חשבונות מיט
דער קאַפעלי האָט זי דעם חלק פֿאַרדינסט גוט מען איר און
האַט אַריין... וואָס פעלט איר?

און אברהמ'ען זעט אויס, האָט אויך נישט געפעלט, און
דער התחלה האָט ער געהאַט צרות פֿון דן כּלי-זמר, ווייל ער
פלעגט קיינמאָל נישט אַריינטרעפֿן און ניגון אַריין; דער באַס
שפּילט פֿאַר זיך, זיי הערן שוין אויף צו שפּילן, און אברהמ'ל
טוט זיך ווייטער זיינס בשלימות, גלייך ער וואָלט אונטערגע-
האַלפֿן גאָר און אנדער קאַפעלע, וואָס שפּילט ערגעץ ווייט.

זויט, און קיינער הערט נישט, נאָר ער אליין. נאָר מיט דער צייט האָט מען זיך צו אים צוגעוויינט... ביי אַ פּריץ האָט מען שוין געוואוסט, וואָס צו טאָן. און דער ניגון האָט זיך געדאַרפט ענדליקן. האָט אים איינער פֿון די כּלוי-זמרים אָנגעכאַפט ביים סמיק און צוגעהאַלטן. — און אויף ייִדיש צו חתינות האָט מען אים אומישנע געלאָזט. ייטער שפּילן און דער עולם פּלעגט פּלאַצן פֿאַר געלעכטער; מען פּלעגט דערמיט גאָר שטאַרק משחח זיין דעם עולם, בפרט ביי דער גרויסער וועטשערע צום טיש.

און קהל איז אַ וואַי צופֿרידן געווען פֿון אַברהמ'לען. שטיל און ציכטיק, זיצט ער שטענדיק אויסגעדרייט מיטן פּניב צו אַ וואַנט און מיט די פּלייצעס צום עולם... נעמען אין מויל אַריין אויף אַ חתונה פּלעגט ער בשום אופן נישט; ער האָט מיט זיך זיין שטיקל ברויט. מען זעט אפילו נישט, ווען ער עסט, און אַ גאַנץ גייענדיק יאָר קאָן מען יוצא זיין מיט אים פֿאַר אַ שול-קלאַפּער.

וואָרים אַ מנהג האָט ער געהאַט, דער אַברהמ'ל, און דריי מאָל אין טאָג פּלעגט ער זאָגן „שמע ישראל“ אויפֿן באַס. אין דער-פֿריג ווען די זון האָט אויפֿגעשיינט, פֿאַר-נאַכט, ווען די זון איז אונטערגעגאַנגען, און צו הצוֹת... אין דער-פֿרי און פֿאַר-נאַכט פּלעגט ער עס טאָן ביים וואַסער אויף דער לאַנקע אונטער דער שטאָט, און צו הצוֹת — אין מיטן מאַרק, און די קולות פֿון זיין באַס פּלעגן זיך צעשווימען אין דער שטילער מוטער-נאַכט און אַריינרייסן זיך דורך סיר-טויער זון לאַדן אין די שטובן, אין די הערציק אַריין... און אין די קולות האָט געשטעקט אַזאַ ערנסט-פוֹנה'יק תּמיּמות, און וועמען דער שול-האַמער האָט נישט געוועקט, דער האָט זיך אויפֿגע-כאַפט פֿון באַס פֿון די קולות: בּוּ, בּוּ, בּוּהה, בּוּהה... יידן פּלעגן זיך, נישט ווילנדיק, אַרויסרייסן פֿון די בעטן לעבֿוֹת הַבּוֹרָא, אָנצוּנדן ליכט און לויפֿן צו הצוֹת, און אַ גאַנץ גייענ-

דיק יאָר, אויפכאַפנדיק זיך פֿון זיין באַס צו חצות, — אָפּזופֿען:
— נעבעך, אַ תּה, נאָר אין דינע קולות שטעקט עפעס,
ס מוז עפעס שטעקן.

אַנדערע האָבן געזאָגט:

— נעבעך, אַ שטומע נשמה, וויל רעדן מיטן בורא און
האָט קיין אַנדער לשון נישט.

איינמאָל האָט זיך אין טאָמאַשאָוו געמאַכט אַ גרויסע
חתונה, אַזאַ חתונה טרעפט זיך אַמאָל אין אַ יובל!

אַ שפּאַס! עס האָט זיך כּשוך געווען דער לובלינער
פּרנס מיטן קראַקאָווער רב, און טאָמאַשאָוו איז און מיטן וועג!
וויל דער לובלינער פּרנס מהנה זיין דעם קראַקאָווער
רב מיט אַ חתונה — ער זאָל וויסן מיט וועמען ער האָט געטאָן.
הייבט ער אַרויסקייקלען פֿון קעלער אַ פֿעסל דענדליך
אויף הוצאות החתונה; שיקט ער אַראָפּ סאַרווערס קיין טאָמאַ-
שאָוו, מען זאָל אַרץ אָנגרייטן פּיד המלך — ווי עס פּאַסט
פֿאַר אַ לובלינער גביר, אַ פּרנס, וואָס האָט זוכה געווען צו טאָן
מיטן קראַקאָווער רב!

קימען די לובלינער סאַרווערס קיין טאָמאַשאָוו און זוכן
קיום כל אויס אַן אָרט פֿאַר דער חתונה: עס ווערן זיין
לובלינער, קראַקאָווער און אַ היימישער — טאָמאַשאָווער. עולם!
עס וועלן קומען גבירים, בעלי-בתים, מיוחסים, לומדי-תּורה,
רבנים און דיינים...

אין דריי קאַפּעליעס וועלן שפּילן. די לובלינער, די
קראַקאָווער אין די טאָמאַשאָווער קאַפּעליע וויל אויך נישט
אָפּטריטן.

שטענדיק שטייט, כּמעט שוין אונטער דער שפּאַט, אַ
שפּאַט אַ גרויסע וואו עס האָט זיך איבערן ווינטער געטרי-
טן.

קנט סוחר'ש האַלץ, וואָס איז שוין היינט ביי דער ווייסל-
 צו שווימען קיין דאַנציג, דינגען די סאַרווערס אָפּ אויפֿן
 גביר'ס חשבון די שאַפּע — אַ תּיבה אַ גאַנצע, אין לאָזן זי
 אויסמאַלן פֿון אויסנווייניק מיט אַלערליי בילדער, און הענגען
 זי איבערווייניק אויס, ווי אַ טוכה, מיט טייערע יריעות — גע-
 שפּינענע פֿאַרהאַנגען, אין מען שטעלט טישן פֿון עק תּיבה
 צו עק תּיבה, פֿאַר מענער באַזונדער און פֿאַר ווייבער באַ-
 זונדער, און די ווענט באַהענגט מען מיט העסעס און פּאַפּירע-
 נע לאַמטערנעס — אַ רחבות פֿאַר פּערציק מנינים, און אַן
 אַריינגאַנג, באַזונדער פֿאַר ווייבער, באַזונדער פֿאַר סאַרווערס,
 עקסטראַ פֿאַר די פּלי-זמר, און אַ גרויסער טיער אין דער
 מיט, מיט אַן אויסגעמאַלטן כּתב-תּורה און דער הייך פֿאַר'ן
 קראַקאווער רב און אַנדערע געסט...

און דער טאָג פֿון דער חתונה איז געקומען, געסט קומען
 נאָך אַלץ און קומען, מען צעשטעלט זיי ביי בעלי-בתים אין
 די הייזער, יעדערער האַלט עס זיך פֿאַר'ן רעסטן כּבוד און
 טרעט אָפּ די שענסטע שטוב, און אַז מען זעצט זיך צו דער
 גרויסער וועטשערע ביי די טישן, און אַז עס צעברענען זיך די
 ליכט אויף די טישן אין שבת'ניקעס און אויף די ווענט אין
 העסעס און פּאַפּירע'ע לאַמטערנעס, אין עס צעפּינגלען זיך ביי
 די ווייבער די איר'נגלעך מיט זי שטערן-טיכלעך און ברוסט-
 טיכער — איז די שאַפּע פֿול געוואָרן מיט ליכט פֿון דער
 תּורה — קראַקאווער און לובלינער לומדים; טאַמאַשאַווער און
 דערמאָט... אויבן-אָן דער קראַקאווער רב.

גייען אַ שורה סאַוויצערס מיט גרויסע טעלערס פּיש,
 אויבן אָן קלינגען זילבערע גאַפּל - מעסער, מישט זיך אויס
 מיט'ן פּרייליכן זומען פֿון זי ווייבער ביי זייער טיש, —
 שווימט איבער אַלעס אַ שמועס פֿון תּורה ביים קראַקאווער
 רב'ס טיש — פֿאַלט אָבער אין מיטן אַריין די מוזיק מיט אַ

פרייליכס... דריי קאפעליעס, עס היילכט, עס ציטערן פאר פרייד
 די פלעמלעך אויפן טיש, ארום אויף די ווענט, שפארט זיך
 און דער קראקאווער רב אויפן אָנלען און שעפט נחת,
 א גרויסער מבין געווען אויף מוזיק...

און פון „פרייליכס“ גייען די קאפעליעס איבער אויף א
 „וואָלאַך“, פשוט איבערגעטוואימען, מען האָט דעם איבערגאנג
 נישט געפילט — עס שוואַמט, עס פליסט א „וואָלאַך“ — א
 קראקאווער פידל שפילט, רעדט דיבורים, שליסט אויף די
 הערצער און גיסט זיך אריין... און דריי קאפעליעס האלטן
 שטיל און ציכטיק אונטער... און עס דאָכט זיך, א וואַסער
 פליסט, א ווייסל האָט זיך אויסגעגאָסן גלאַנצענדיק, און וויגט
 זיך שטיל, און ברומט, און ציטערט לכבוד דעם חתן מיט דער
 כלה און לכבוד דעם קראקאווער רב מיט די טייערע געסט,
 און איבערן וואַסער פליט ארום, דפלא ופלא, א פויגל און
 שפילט, און שפילט און זיס-הנצוודיק-וויינענדיק — א שטילע
 „יע לה“ און אין מיטן-אויסגעשרייען, ליסטיקע, פרייליכע,
 געהויבענע — און ווייטער אַראָפּ צו א „יעלה“ — און וויי-
 טער אן אויסגעשריי פון שמוחה פאַרט אַזא חתונה, א קיבוץ פון
 לומדים, און דער קראקאווער רב פראש, (א לובלינער חון
 האָט עס אויסגעשטעלט), און די קאפעליע ווערט פלוצלונג ווי
 מיטגעריסן. אלע כלים שפילן הויך, הויך, ארויף, ארויף, גלייך
 מען קלעטערט מיט גרויס שמחה ארויף פון א מדרגה צו א
 מדרגה, עס רוישט, עס טאַנצט, עס בליצט —

און פלוצלונג ווערט אלץ אָפגעריסן מיט אַמאָל גלייך
 אלע סטרונעס און אלע כלים וואָלטן געפלאַצט — שטיל,
 נאָר אין דער שטילקייט הערט זיך: פו, פו, בונה... איין
 אברהמ'ל שפילט ווייטעווי, אלע אויגן ווענדן זיך צו זיינע
 פלייצעס, — שטיל, קיינער רירט מיט קיין ברעם נישט, נאָר
 אברהמ'ל-האַנט רירט זיך, ציט זיך אויס, ציט זיך איין

מיט'ן סמיטשיק:
בי, בו, ביהה, ביהה...

די כלי-זמר קוקן און ווארטן, דער עולם זאל ארויס-
פלאצן מיט א געליכטער, נאָר דער עולם קוקט אויף אברהמ'לעך
און פֿירט איבער די אויגן צום קראַקאווער רב; מען וועט
אין זיין געגנוואַרט נישט לאַכן; די פנימער רונצלען זיך,
די ליפן קרנמען זיך אויס, פון די אויגן שפארט אַרויס דאָס
געלעכטער, נאָר מען קוקט אויפ'ן קראַקאווער רב און מען
וואַרט, און דער קראַקאווער רב זיצט אָנגעשפאַרט מיט'ן
שטריימל אויף דעם אָנלעך פֿון שטול און די ברעמען זענען
אַראָפּגעלאָזט איבער די אויגן. צו האָט ער נישט איינגע-
דרעמלט, דער קראַקאווער רב?

און דער באַס שפּילט נאָך אַלץ:

— בו, בו, ביהה, ביהה...

אומהיימלעך ווערט דעם עולם.

פלוצלונג ווענדן אַלע די אויגן אָפּ פון קראַקאווער רב
צו דער מיטלסטער טיר. עס הערט זיך פון הינטער דער
טיר אַ גערויש, טוט הערן זיך, סאַרווערט לויפן צו, עפענען
און רופן דערשואַקן אַרויס:

— ניין, ניין, עס וועט זיין פאַר אייך אַן אַרעמע ווע-

טשערע...

פֿאַרשטייט מען אַרעמע לייט ווילן אַריינקומען, דער
קראַקאווער רב עפנט ד' אויגן אויף און וויל עפעס זאָגן, ון
הסתם, כען זאל אַריינלאָזן, ווי דען?

נאָר באַתו הרגע באַווייזט זיך אין טיר אַן אַלטער מאַן
אין אַ צערויסענעם ספּאַדיק, מיט צעשוּבערטע, גראַע באַרד
אין פּאָל אַ בעטלער, ווי אַלע בעטלער, נאָר מיט אויגן, וואָס

קוקן מיט דער גדולה פֿון אַ מלכות, מיט אַ תנועה פֿון דער
 האַנט פֿון אַ מלכות — כאַרווערס דערשרעקן זיך און רוקן זיך
 אָפּ פֿאַר זיין בליק, נישט ווילנדיק, מיט גרויס דרך ארץ; ער
 מאַכט מיט דער האַנט — און זיי מאַכן אים, נישט ווילנדיק,
 א וואַרע דער לטער, אַנגעטון און בנדי קבצן שבקבצנים
 און מיט אויגן און תנועות פֿון אַ מלך, קומט אַריין, הינטער
 אים גייט אַ חברה בעל ר און דער אַלטער קימט און מיטן
 שאַפּע אַריין, און שפּעט זיך אָפּ, הינטער אים שטעלט זיך
 אָפּ דאָ גאַנצע חבירה קבצנים — אלע קוקן פֿאַרבלִפֿט און
 שווייגן, דער קראַקאָווער רב אױך, נאָר אברהמיל טוט זיך
 זיינס, זי איבערגעבוֹיגענע פֿלייצע, זעט מען, ציטערט, די האַנט
 פֿירט אויף און אָפּ דגם סמיטשוקי און דער באַס קרעכצט
 האַרציק און ער סט:

— בג, בג, בזה, בזההה...

און דער אַלטער מלך אין בג י קבצנים עפּט נאָך אַ
 וויילע דאָס מויל — דאָ געסט פֿויגן זיך איבערן גיש פֿון פֿאַרנט,
 פֿון אנדערע טישן שפרונגט מען פֿליצלונג, נאָר אָן אַ שום
 געריש, אויף זי, עגט מען ווערט צוגעצן צום אַיטנס מויל,
 זי אַ באַגעט, אלע אויגן בלייבן הענגען אויף זיינע ליפֿן —
 אין דער אַלטער זאָגט איין וואָרט: הצות

— קראַ אַווער רב, מאַכט ער ווייטער, אברהמיל שפּילט צו
 הצות... איר גלויבט גושט, קראַקאָווער רב, זיצט איר הערן...
 איר זעלט נוכה זיין צו הערן זיך אברהמיל שפּילט צו הצות און
 אויך צו הערן געריען צו טאָן מיטן לובלינער פרנס, כאַמא שאַפּע
 זאָל זיין און מיטן זעג... און אויך צוליב וועלן אלע הערן,
 נאָר נישט אלע צוליב זיי איר איר זינט אַ מבין אויף כוונק
 — בג, בג, בזה, בזההה — שפּילט זיך אַב הַג ל זיינס —

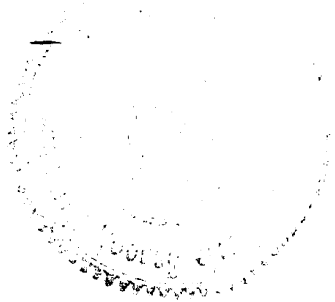
און דער עולם שייגט פארגאנגענע, ווי פאר'שופ'ט, און דער אלטער בעטלער הייבט איהן די רעכטע האנט און גיט צייכן צום בעליק, נעמט דער בעליק און שפאלט זיך, און לייגט זיך אויס, איין העלפט רעכטס, די צווייטע לינקס, ווי פליגל פון א טוכה.

און עס ביינען זיך דער הנמל, און אויסגעשטערנטע אויסגעפאלטער הנמל איבער דער עפענונג פון דער שאפע שווימט שטיל דורך די גבה, שטיל איז זי ארומגעשוואמען, און אזוי ווי זי איז אריבערגעשוואמען, גיט דער אלטער בעטלער נאך א מאָל אַ מאַך אַרויף מיט דע האַנט, שפאלט זיך דער הנמל—שווימט אין דער הייך אַ רחבית פון סאַמעראַד-נע צי ערדיקע ליכטיקייט, און אין דער ליכטיקייט, וואָס צי-טערט און וויגט זיך, הערט זיך זונגען און שפילן, די פמליא של מעלה זאָגט הצות, מלכים משוררים זונגען, קאָפּעלעס-מלאכים שפילן, און אלע שפילן איין ניגון און אברהמ'ל באַס פאַסט צו צום ניגון, שווימט מן אן זמר פון דער ליכטיקייט, וואָס וויגט זיך און הייבט און ציטערט אין דער הייך — און פאַרציטערט בלייבט דער עולם...

און נאָך אַ ווינק אַרויף גיט דער אלטער, און דער הייך מל שליסט זיך, אויפגעהערט האָט די מוויק, שטערנדלעך שווימען און פֿינקלען, ציטערנדיק, ווי פון שטילן טרויעריקן גחת —

און נאָך אַ ווינק טוט דער אלטער און ביידע העלפטן פֿון דאָך איבער דער שאַפע פֿאלן צוויק צו און פֿאַרשליסן און באַהעפטן זיך — פֿאַרשטיינערט ויצט דער עולם קום מען עטעמט, און עס הערט זיך צורק אברהמ'ל באַס. — **בנה, בונה, בונה...**

און פלוצלונג פאלט דער סמיטשיק מיט'ן באַס פֿ
אמרהמ'לס האַנט אַרויס, ער שטעלט זיך אַוועק, דרייט זיך אָן
בער צום פֿולם און הויבט אָן: שמע ישראל! און זאָגט עס מיט
דער זעלבער נגינה, מיט וועלכער ער האָט געשפּילט אין חי-
מל... און ער האָט געענדיקט און איז געפֿאַלן חלשות—
אברהמל פֿאַס אָן דאָס צווייטן טאָג אין בית-המדרש
נאָטער געשפּילן.

פארטייטשונג פון העברעאישע ווערטער.

במעמד — אין אָנוועזענהייט.
רשות — ערלויבניש
נהנה מיגע כפו — לעבט פון זיין אַרבעט.
מצרף — פֿאַראייניגט
פֿונות — געדאַנקען.
נתגלה — אַנטפלעקט געוואָרן, באַוואוסט געוואָרן.
כל תפוצות ישׂראל — אלע געביטן, יואו עס וואַינען יידן.
מועד — אַ טייל (סדר) פֿון תלמוד.
ש״ס — גאַנץ תלמוד, 6 סדרים.
התנהגות — שטייגער, פֿירונג.
פלא — וואונדער. ביחידות — אליין.
מרא דאתרא — רב פון שטאט, פירער פון שטאט.
מגושם — גראב, פראסט. חוקר ודורש זיין — אויספארשן.
לא קם ולא זע — שטייט נישט אויף, רירט זיך נישט פון ארט.
גוזר זיין — באפעלן.
תוכו פֿרו — זיין אינערלעכקייט ווי זיין אויסערלעכקייט.
משמש זיין — באדינען. טבדות — ארבעט. נכשל — געשטרױכלט ווערן.
עת רצון — מאמענט פון באויליגונג, פון ווילן.
מדרגה — שטאפל, שטופע. חולשות הדעת — מוטלאזיקייט.
בקו הבריאה — ביים געזונד. התרצה — אנזאג.
השפֿעה — באשווערן די פינסטערע, שלעכטע כוחות.
לילית — די מלכה פון די שדים.

בר מינן — אמת. בתמימות — נאאיוו. לא כי — נישט. הרשעה — ערלױבעניש.
בר הכי — קענער. חצות — האלבע נאכט. יריעות — טעפיכער.
הפלא ופלא — וואונדערלעך. יעלה — זאל אויפגיין (א תפלה חקס מען זאגט
יום-נפֿור).
תנועה — באוועגונג. פרנס — דאזאר.

:::: ביכער = לאגער ::::

דינעזאָן = שול = פאַרלאַג

ווארשע, דזעלבנע 15, 11.9.

BIBLIOTEKA DLA MŁODZIEŻY

::::: I. L. PEREC. :::::

JOCHONON WASERTREGER.

::::: DER BAS :::::

Wydawnictwo Szkolne im. Dyneżona.

DRUK. „FENIKS” R. WILEŃSKIEGO, WARSZAWA.